

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Yıl : 1969

Cilt : XVII

Yayın Komisyonu:

Prof. Mehmet KARASAN (*Dekan*)

Prof. Dr. Hüseyin YURDAYDEN

Prof. Dr. İbrahim Ağâh ÇUBUKÇU

Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU

Doç. Dr. Mehmet HATİBOĞLU

Doç. Dr. Hüseyin ATAY

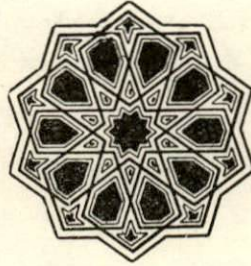
Yıl : 1969

Cilt : XVII

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

1971 YILI

1971 YILI

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ . 1971

İ Ç İ N D E K İ L E R

Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN, <i>Anadolu Örf ve Adetlerinde Eski Kültürlerin İzleri</i>	1
Prof. Dr. Cavit SUNAR, <i>İslâm Meşşâi, Felsefesinde İlk Adım</i> ..	29
Prof. Dr. İbrahim Ağâh ÇUBUKÇU, <i>Nuseyriler</i>	51
Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU, <i>'Ali ibn abi Talha'nın Tefsir Sahifesi</i>	55
Doç. Dr. Hüseyin ATAY, <i>Memleketimizdeki İlim ve Din Anlayışı Üzerine</i>	83
Doç. Dr. Talât KOÇYİĞİT, <i>'İlmu Uşuli'l-Hadis veya 'İlmu Mustalahil-Hadis</i>	117
Osman KESKİOĞLU, <i>Zuamâ'ul-İslâh=İslâhât Öncüleri Hakkında Görüşler</i>	137
Ali Himmet BERKİ, <i>İslâm'da Kaza Tarihi</i>	153
Prof. Dr. Şakir BERKİ, <i>İslâm Hukukunun Ana Hatları</i>	169
Fevziye Abdullah TANSEL, <i>Olanlar Şeyhi İbrahim Efendi ve Devriyesi</i>	187
Dr. Süleyman ATEŞ, <i>Toprak ve İslâm</i>	201
Joseph L. HROMADKA, <i>Doğu Ortodoksluğu (çev.: Günay TÜMER)</i>	239
Doç. Dr. Hüseyin ATAY, <i>Kur'an'a Göre Münazara Metodu</i> ...	259
—, <i>Kurban Bayramı ve Felsefesi</i>	277
Doç. Dr. Necati ÖNER, <i>Mantığın Ana İlkeleri ve Bu İlkelerin Varlıkla Olan İlişkileri</i>	285
Mustafa FAYDA, <i>Hicaz Kütüphaneleri</i>	305
<u>Kitap Tanıtma:</u>	
<i>Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler</i> (Doç. Dr. Hikmet TANYU)..	309
<i>Farabi</i> (Doç. Dr. Hüseyin ATAY)	315
<i>Usulu't-Tafsir Li Kitabillahi'l-Munir</i> (Doç. Dr. İsmail CERRAHOĞLU)	329
<i>Kitab'ut-Tabakat</i> (Mustafa FAYDA)	333
<i>Tarihu Halife b. Hayyat</i> (Mustafa FAYDA)	337
<i>Müsnedül-İmam Zeyd</i> (Abdülkadir ŞENER)	339
<i>İmam Nâfi', Râvileri ve Kıraâtları</i> (Demirhan ÜNLÜ)	349

Ebu 'Amr Halife b. Hayyât, *Tarihu Halife b. Hayyat*, Faksimile: Süheyl Zekkâr, C.I. Dimeşk 1967, s. A-N, 1-453; C.II. 1968, s. 461-931, 11 Suriye lirası.

Yukarıda birinci eserinden bahsettiğimiz Halife b. Hayyat'ın ikinci eseri İslâm Tarihi bakımından büyük bir önemi olan *Tarihü*'dir. Bu eser, Halifenin *Tabakat*'ı gibi bize ulaşan en eski İslâm Tarihi kaynaklarından biridir.

Yazar bir mukaddime ile eserine başlamakta, Hz. Peygamberin doğumuna ait rivayetleri sıraladıktan sonra birinci hicrî seneden başlayarak 232 hicrî 847 milâdî seneye kadar, her senede vuku bulan hadiseleri, harpleri ve ihtilâlleri, ölümleri, hac mevsiminde kimin hac emiri olduğunu, halifelerin çeşitli yerlerdeki vali ve kadılarını, bilhassa Medine, Mekke, Basra ve Kûfe vilâyetlerinin zikretmektedir. Ayrıca halifelerin polis, kâtip, beytûmal, mühürdar ve posta işlerinde kullandığı kimselerin isimlerini sıralamaktadır. Bilhassa gönderilen sefirlerin isimlerini, diğer tarihçilerde bulunmayan bir genişlikte, sıralamaktadır. Bu hususiyetleri ile Halife'nin *Tarihi*, İslâm Devletindeki idare ve kaza tarihi bakımından ilk kaynaklardan biri olmak özelliğini taşımaktadır.

Halife'nin *Tarihindeki* özelliklerden birisi de her büyük savaşın sonunda -Bedir, Uhus gibi- bu savaşa katılanların isimlerini vermesidir ki bu husus diğer tarihlerde pek bulunmaz.

Halife, kendilerinden rivayet ettiği kimselere akîdeleri, mezhepleri ve rivayetlerinin doğruluğu bakımından titiz davranmakta ve ithamlara maruz kalan ravilerden rivayet almaktadır.

İslâm fetihleri ile ilgili haberleri Halife iki yoldan rivayet etmektedir. 1- Fethedilen o memleketin yerli ravilerinden; 2- Resmî rivayet olarak kabul edilen Medine halkının rivayetleri. Meselâ Mısır'ın Fethine dair rivayetleri önce Mısırlı olan İbn-i Lühey'a ve İbn-i Habib ve başkalarından, sonra da Medine halkından Urve b. ez-Zübeyr'den nakletmektedir.

Halife, İslâm devletinin içinde cereyan eden çeşitli hadiselere daha az yer verdiği halde, harpler ve fetihlere daha geniş yer vermektedir.

Bu *Tarihde*, bir çok hadis imamı, mütefekkir ve idarecinin ölüm tarihlerini bazan da doğumlarını ve zamanlarındaki önemli olayları bulmaktayız. Emevîler devrine daha geniş yer verdiği eserinde Halife, kendisinin de şahit bulunduğu Abbasilere ait haberleri sıralamakta ve Emevîlerde olduğu kadar dar tafsilât vermemektedir.

Rabat'daki Umumî Yazmalar Kütüphanesi müdürü İbrahim el-Kettâni'ye ait olan tek nüsha yazmadan neşre hazırlayan Süheyl Zekkar, bazı kimselerin haltercümelerini dipnotu olarak tesbit etmektedir. Ayrıca eserin sonuna İçindekiler ve geniş bir Dizin de eklenmiştir.

Aynı eser yine iki cilt halinde başka bir araştırmacı tarafından Kahire'de basılmıştır. Ekrem Ziya el-Ömerî'nin tahkik ettiği bu kitap 1967 yılında basılmıştır.

Taşıdığı hususiyetleri ile İslâm Tarihi çahşanlar için bu eser yeni bir kaynaktır.

Mustafa FAYDA